

Dabas pieminekļi - aizsargājamie koki jeb dižkoki

Publicēts: 15.04.2021.

Atjaunināts: 25.01.2023.

Dižkoki ir viena no neatņemamām Latvijas dabas vērtībām, šie senatnes liecinieki kalpo gan kā mājvieta dažādām retām un aizsargājamām sugām, gan arī ir saistīti ar vēstures notikumiem, kā rezultātā daži no tiem ir ne tikai dabas, bet arī kultūrvēstures vērtība. Dižkokiem ir kultūrvēstures, izglītojoša un zinātniska funkcija un tiem liela nozīme vispārējās bioloģiskās daudzveidības saglabāšanā.

Dižkoks uztverams kā patstāvīga ekosistēma un ir dzīves telpa daudzām retām un apdraudētām zīdītāju, putnu, kukaiņu, sēņu u.c. organismu grupām. Koks dižkoka statusu iegūst, sasniedzot vienu no diviem kritērijiem - apkārtmēru vai augstumu.

Ja īpašumā ir reģistrēts dižkoks, ir vairāki būtiski apsvērumi, kas jāņem vērā:

dižkoks un tā tuvākā apkārtnē ir īpaši aizsargājama dabas teritorija – aizsargājams ir ne tikai pats koks, bet arī teritorija zem koka vainaga un vēl 10 m josla ap to. Dižkoku aizsardzību un apsaimniekošanu regulē MK 2010.gada 16.marta noteikumi Nr.264 ["Īpaši aizsargājamo dabas teritoriju vispārējie aizsardzības un izmantošanas noteikumi"](#)

Zemes īpašnieka un lietotāja pienākumi ir

- nodrošināt aizsargājamo teritoriju aizsardzības un izmantošanas noteikumu ievērošanu
- ziņot Dabas aizsardzības pārvaldei par esošajām vai iespējamām izmaiņām dabas objektos [Likuma "Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām" 24. pants](#)).

Aizsargājamā koka nociršana (novākšana) pieļaujama tikai gadījumos, ja tas kļuvis bīstams un nav citu iespēju novērst apdraudējumu (piemēram, apzāgēt zarus, izveidot atbalstus), kā arī ir saņemta Pārvaldes rakstiska atļauja.

Ikviens koks ir sargājama dabas bagātība. Īpašnieks bez saskaņošanas savā mežā drīkst cirst vien kokus līdz 12 cm diametrā, bet ārpus meža, tostarp pie mājas – līdz 20 cm diametrā. Zemes īpašniekiem vai tiesiskajiem valdītājiem, kuri savā īpašumā vēlas nocirst koku (izņemot augļu kokus) un, ja tas atrodas pilsētas vai ciema teritorijā vai koks ir sasniedzis ievērojamus apmērus, kā arī vēl citos atsevišķos gadījumos, kas minēti [Noteikumos par koku ciršanu ārpus meža](#), nepieciešams vērsties pašvaldībā pēc atļaujas. Saņemot īpašnieka iesniegumu, pašvaldība apseko koku un gadījumos, kad koks jau ir sasniedzis ievērojamus apjomus, lēmums vēl tiek saskaņots ar Pārvaldi, un tikai pēc Pārvaldes atzinuma saņemšanas pašvaldība var izsniegt koku ciršanas atļauju.

99

Pie dižkokiem to atpazīstamībai Dabas aizsardzības pārvalde izvieto informatīvo zīmi "Ozollapa", taču arī, ja šī zīme nav pievienota, koks ir uzskatāms par aizsargājamu, ja sasniedzis noteiktu apkārtmēru vai augstumu. Dižkokam ir aizsargājama koka statuss neatkarīgi no tā, vai tam ir vai nav uzstādīta plāksnīte ar ozollapas attēlu.

Latvijā reģistrētie dižkoki ir atrodami [dabas datu sistēmā OZOLS](#). Līdz 2020. gada 1. janvārim ir apzināti un reģistrēti 10543 dižkoki.

Aizsargājамie koki – vietējo un citzemju sugu dižkoki (pēc apkārtmēra vai augstuma)

Nosaukums latviešu valodā	Nosaukums latīņu valodā	Apkārtmērs 1,3 metru augstumā (metros)	Augstums (metros)
Vietējās sugas			
Āra bērzs (kārpainais) bērzs	<i>Betula pendula (Betula verrucosa)</i>	3,0	33
Baltalksnis	<i>Alnus incana</i>	1,6	25
Blīgzna (pūpolvītols)	<i>Salix caprea</i>	1,9	22
Eiropas segliņš	<i>Euonymus europaeus</i>	1,0	6
Hibrīdais alksnis	<i>Alnus x pubescens</i>	1,5	32
Melnalksnis	<i>Alnus glutinosa</i>	2,5	30
Meža bumbiere	<i>Pyrus pyraeaster</i>	1,5	13
Meža ābele	<i>Malus sylvestris</i>	1,5	14
Parastā apse	<i>Populus tremula</i>	3,5	35
Parastā egle	<i>Picea abies</i>	3,0	37
Parastā goba	<i>Ulmus glabra</i>	4,0	28
Parastā ieva	<i>Padus avium</i>	1,7	22
Parastā (ogu) īve	<i>Taxus baccata</i>	0,6	8
Parastā kļava	<i>Acer platanoides</i>	3,5	27
Parastā liepa	<i>Tilia cordata</i>	3,5	33
Parastais osis	<i>Fraxinus excelsior</i>	3,5	34
Parastais ozols	<i>Quercus robur</i>	4,0	32
Parastais pilādzis	<i>Sorbus aucuparia</i>	1,5	21
Parastā priede	<i>Pinus sylvestris</i>	2,5	38
Parastais skābardijs	<i>Carpinus betulus</i>	1,5	20

Nosaukums latviešu valodā	Nosaukums latīņu valodā	Apkārtmērs 1,3 metru augstumā (metros)	Augstums (metros)
Parastā vīksna	<i>Ulmus laevis</i>	4,0	30
Purva bērzs (pūkainais bērzs)	<i>Betula pubescens (Betula alba)</i>	3,0	32
Šķetra	<i>Salix pentandra</i>	1,6	22
Trauslais vītols	<i>Salix fragilis</i>	4,0	–
Parastais kadiķis	<i>Juniperus communis</i>	0,8	11
Citzemju sugas			
Baltais vītols	<i>Salix alba</i>	4,5	20
Baltā robinija	<i>Robinia pseudoacacia</i>	1,9	20
Balzama baltegle	<i>Abies balsamea</i>	1,5	24
Eiropas baltegle	<i>Abies alba</i>	2,7	32
Eiropas ciedrupriede	<i>Pinus cembra</i>	1,6	22
Eiropas lapegle	<i>Larix decidua</i>	3,2	39
Holandes liepa	<i>Tilia x europaea</i>	2,8	26
Kalnu kļava	<i>Acer pseudoplatanus</i>	2,2	20
Lēdebūra lapegle	<i>Larix ledebourii</i>	3,0	34
Krimas liepa	<i>Tilia x euchlora</i>	1,9	20
Lauku kļava	<i>Acer campestre</i>	1,5	18
Mandžūrijas riekstkoks	<i>Juglans mandshurica</i>	1,6	18
Melnā priede	<i>Pinus nigra</i>	1,9	23
Menzisa duglāzija	<i>Pseudotsuga menziesii</i>	2,4	30
Papele	<i>Populus spp.</i>	5,0	35
Parastā zirgkastaņa	<i>Aesculus hippocastanum</i>	3,0	23
Eiropas dižskābardis	<i>Fagus sylvatica</i>	3,8	30
Pensilvānijas osis	<i>Fraxinus pennsylvanica</i>	2,0	23

Nosaukums latviešu valodā	Nosaukums latīņu valodā	Apkārtmērs 1,3 metru augstumā (metros)	Augstums (metros)
Platlapu liepa	<i>Tilia platyphyllos</i>	3,1	27
Pelēkais riekstkoks	<i>Juglans cinerea</i>	2,8	20
Rietumu tūja	<i>Thuja occidentalis</i>	1,5	16
Saldais ķirsis	<i>Cerasus avium</i>	1,6	12
Sarkanais ozols	<i>Quercus rubra</i>	1,9	27
Sarkstošais vītols	<i>Salix x rubens</i>	3,1	25
Sibīrijas baltegle	<i>Abies sibirica</i>	1,8	30
Sibīrijas ciedrupriede	<i>Pinus sibirica</i>	1,9	22
Sudraba kļava	<i>Acer saccharinum</i>	3,2	26
Veimuta priede	<i>Pinus strobus</i>	2,7	36
Vienkrāsas baltegle	<i>Abies concolor</i>	1,7	32

<https://www.daba.gov.lv/lv/dabas-pieminekli-aizsargajamie-koki-jeb-dizkoki>